

RFS 50 år

1968-2018

Människor till stöd för andra

Jag är stolt ordförande för Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare, RFS, som i år firar 50 år. Bläddra i denna skrift och du får smakprov på vad förbundet åstadkommit genom åren!

I ett halvt sekel har RFS verkat för att brukare, klienter, patienter och huvudmän som är i behov av stödinsatser från frivilliga samhällsarbetare ska få rättssäkrare insatser med god kvalitet. Det kommer vi fortsätta att göra i minst 50 år till.

Redan när lekmanövervakarföreningar i slutet av 50-talet började diskutera fördelarna med att sluta sig samman i ett riksförbund var det viktigt att Kriminalvården var positiv till idén, men att förbundet ändå skulle hålla sig självständig från myndigheten. Det förhållandet gäller fortfarande: RFS samarbetar gärna med våra aktuella myndig-

heter, men det är viktigt att vi fortsätter att vara oberoende i relation till det offentliga. Vi har ett ansvar att påtala brister i myndigheters arbete med brukare och frivilliga och kan ligga steget före med kreativa idéer för utveckling. Vi är både med- och motpart, en professionell och kunnig sparringpartner.

Det är lokalföreningarna som bildar förbundet. Det är i lokalföreningarna mötesplatser för erfarenhetsutbyte erbjuds och kunskapspåfyllnad sker. Förbundet behöver erbjuda föreningarna bra stöd för att de i sin tur ska kunna verka lokalt. Vi kommer att vara fortsatt relevanta kommande 50 år, för brukares och frivilliga samhällsarbeters bästa. Och för att vi värnar ett demokratiskt samhälle där människor stödjer varandra!

Jenny Ögren

Innehåll

Människor till stöd för andra	3
Vår historia	4
Forskaren Kerstin Svensson ger oss bakgrunden	6
Lagstiftningens viktiga årtal	9
Birgitta Ljungholm – Göteborgs starka kvinna	10

Bo Ardström om RFS identitet	12
Agneta Zedell om värdet av samverkan	14
Kriminalvården om länken till samhället	17
Ministrarna om RFS insats	18
Socialstyrelsen tackar frivilliga samhällsarbetare	19

1968–2018

Vår historia

Förbundets historia börjar i slutet av 1950-talet då lekmanövervakare slöt sig samman i föreningar. Karlskrona övervakarförening som bedöms vara landets äldsta bildades 1957.

I april 1967 samlades representanter för 23 övervakarföreningar i Stockholm för att diskutera möjligheten till samverkan i ett förbund för att bli en starkare röst. Att föreningarna gick samman i ett riksförbund uppmuntrades av Kriminalvården, men förbundet var noga med att vara fristående från Kriminalvården och ville vara öppen för alla lekman oavsett om de kom från kriminalvården, socialtjänsten eller psykiatrin. Den första kongressen hölls 1968 i Södertälje och förbundet fick namnet Övervakarnas riksförbund.

Det första förbundsstyrelsen skrev var att en viktig anledning till att förbundet bildades "är att befordra utvecklingen av frivården inom alla vårdformer. Ett intimt samarbete bör ske mellan barn-, ungdoms-, nykterhets- och kriminalvård samt psykiatrisk vård." Denna idé om utveckling och samarbete, med brukarens bästa i fokus, lever i allra högsta grad vidare inom förbundet idag.

I början av 1980-talet ersatte socialtjänstlagen de tidigare barnavårds- nykterhetsvårds-, socialhjälp- och barnomsorgslagarna. I den nya lagen fanns ett nytt uppdrag: kontaktperson. Samtidigt försvann uppdraget som övervakare som funnits i barnavårdslagen och nykterhetsvårdslagen, även om begreppet fanns kvar inom Kriminalvården. I samband

med denna lagändring bytte förbundet 1981 namn till Övervakares och kontaktpersoners riksförbund.

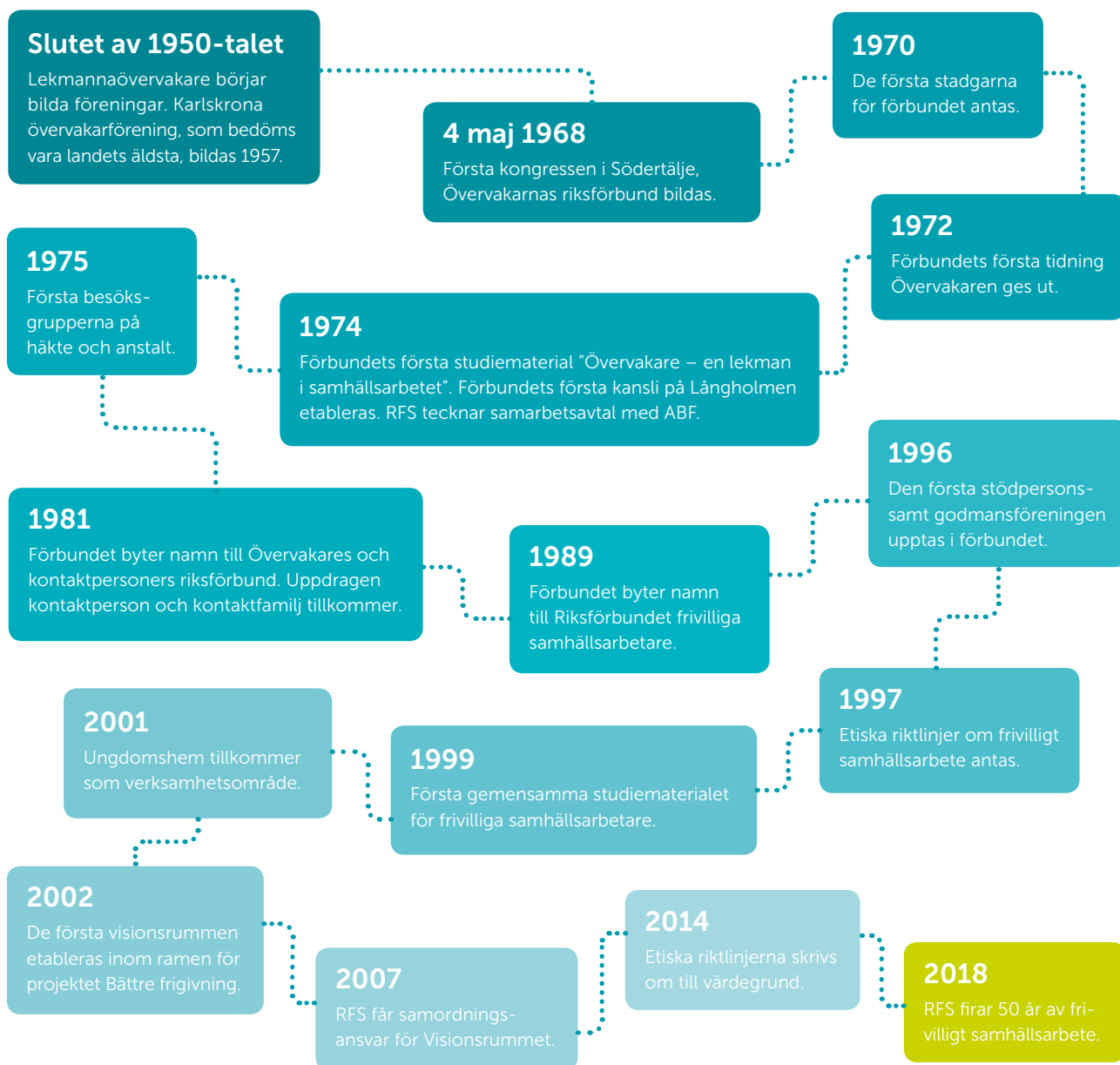
Förbundets namn täckte dock inte in de medlemmar som var aktiva som stödpersoner inom till exempel tvångspsykiatrin eller som gode män. 1989 tog därför förbundet namnet Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare. Begreppet frivilliga samhällsarbetare omfattar alla de lagreglerade frivilliguppdrag som finns inom ramen för RFS. Ett gemensamt begrepp bidrog till att tydliggöra den gemensamma kärnan i uppdragen, viljan att göra gott och finnas till för medmänniskor i behov av stöd.

Källa: 1998 – *Medmänniskor till stöd för andra, en skrift om förbundets 30-åriga historia.*

Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare består av cirka 60 lokalföreningar med medlemmar som har uppdrag som lekmanövervakare, god man, förvaltare, kontaktperson, kontaktfamilj, stödfamilj, stödperson, särskilt förordnad vårdnadshavare samt besökare på häkte och anstalt.

Läs mer på www.rfs.se

Forskaren Kerstin ger oss bakgrunden

**“RFS lyfter lekverkens
vikt och värde”**

Begreppet socialt arbete dök upp vid sekelskiftet 1900 och ganska snart började man diskutera vem som var bäst lämpad att utföra det sociala arbetet. Vad som hände sedan vet forskaren Kerstin Svensson en hel del om. Hon har dessutom personlig erfarenhet av frivilligt samhällsarbete.

Kerstin är professor i socialt arbete vid Socialhögskolan i Lund och har undersökt utvecklingen av frivårdens och lekmanövervakarens roll under 1900-talet. Innan dess jobbade hon som frivårdsinspektör under 12 år och det var under den tiden som intresset för forskning väcktes. Inom ramen för sin tjänst undersökte hon hur man jobbade med lekmannamedverkan i Malmö.

– Då insåg jag att det fanns en otroligt stor variation i hur man såg på lekmannamedverkan. Allt från att den var en naturlig och viktig del av frivården – till att den var ett nödvändigt ont och att ”tjänstemän egentligen var mycket bättre på det där”. Den spännvidden tyckte jag var väldigt intressant.

1994 kom Kerstin in på forskarutbildningen. I samma veva fick hon en oväntad fråga som hade stor inverkan på hennes intresse för frivilligarbete. En klient från hennes tid som frivårdsinspektör frågade om hon kunde tänka sig att bli hans övervakare. Han var tungt kriminellt belastad och Kerstin funderade på vad hon egentligen kunde göra för honom, men hon valde trots det att tacka ja.

– När jag träffade honom för första gången som lekman överraskades jag av att han var en helt annan människa än den jag hade träffat inom frivården. Han pratade mycket mer avslappnat och öppet med mig när jag inte längre var tjänsteman och har sagt i efterhand att jag var en stor trygghet för honom, bara genom att vara medmänniska.

Frivilliguppdragen är enligt Kerstin relativt outforskade, och menar att den lilla forskning som finns behöver följas upp och fördjupas. Hon berättar dock att de långtidsstudier som undersökt vad som har fått människor att ändra sin livsstil och sluta med brott visar att det finns stark evidens för att förankring i samhället, med personliga förebilder, är viktigt.

– Idag är man på gott och ont väldigt upptagen med är att mäta effekter. Det är viktigt, men allt är inte mätbart. Kerstins sammanfattar sin egen forskning om frivilligarbete under 1900-talet med ett antal viktiga nedslag i historien:

■ Sekelskiftet – det sociala arbetets födelse

I samband med att många flyttade från landsbygd till stad och familjestrukturen ändrades engagerade sig allt fler människor i föreningar. Begreppet socialt arbete dyker upp och 1903 bildades Centralförbundet för Socialt Arbete (CSA). Man förde diskussioner om vem som ska utföra det sociala arbetet och slutsatsen blev att ett system med både frivilliga och tjänstemän förordades.

■ 40-talet – staten övertar övervakningsverksamheten

Under 40-talet tillsattes skyddskonsulenter, som blev en länk mellan domstolen och de olika föreningarna för socialt arbete. Skyddskonsulenterna ökade statens kontroll över övervakningen och styrde i viss mån hur de frivilliga skulle agera.

■ 70-talet - professionalisering

På 70-talet växte antalet professionella tjänstemän inom frivården, vilket ledde till att antalet frivilliga sjönk. Återigen förs en diskussion om vem som gör jobbet bäst. Det intressanta är att man hela tiden hade utgångspunkten att det fanns ett jobb att sköta, men inte visste vem som var bäst lämpad för det – istället för att diskutera vem som var bäst på vad.

■ 90-talet – från stöd till kontroll

1989 skrevs Brottsbalken om. Det ledde till att frivården fokuserade allt mer på själva kriminaliteten. 1990/91 bytte man även namn på handläggarna från behandlingsassistent till frivårdsinspektör. Namnskiftet sände tydliga signaler om en övergång till just ökad kontroll.

■ 2010 – lekmännen "tappas bort" och kommer tillbaka

Inom frivården har det alltid varit populärt att adoptera arbetsmodeller från Kanada och den senaste modellen är "Krimistics". Tyvärr omnämns lekmän inte alls i modellen och under några år rasade andelen lekmannaövervakare. Nu har man dock fått upp ögonen för den "borttappade" gruppen och ser över hur man kan få in lekmännen i arbetsmodellen igen.

Kerstins forskning visar att synen på frivilligarbete och lekmannamedverkan har haft sina toppar och dalar under åren. Hon anser dock att RFS alltid har en viktig roll, kanske extra

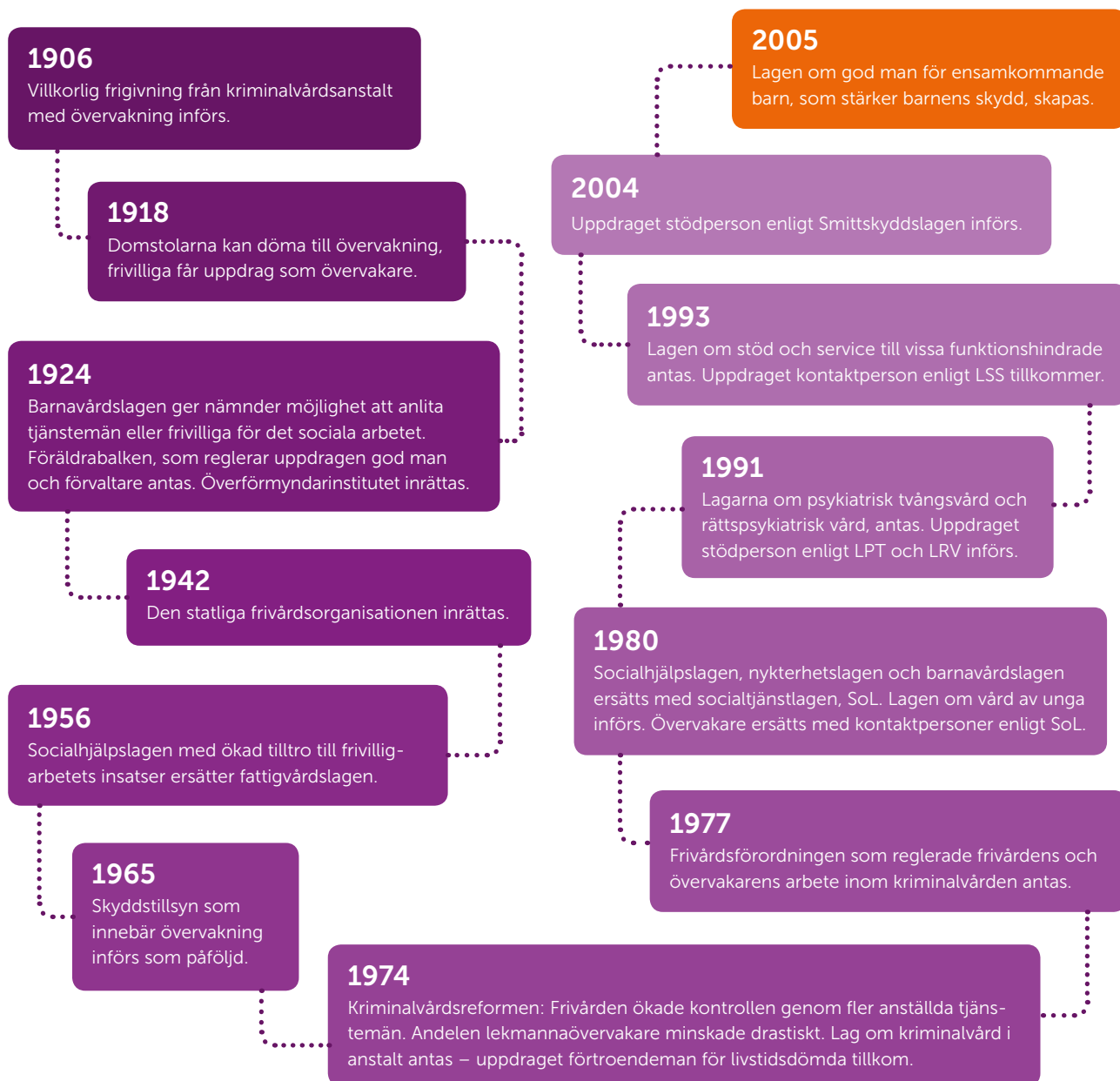
viktig under perioder då tron på frivilliginsatser går ner.

– Personligen tror jag verkligen på det här med lekmanna-medverkan. Och utan RFS undrar jag vem som skulle föra lekmännens talan och lobba för verksamhetens vikt och värde. Berättelser från dem som har mött lekmän vittnar i allra högsta grad om värdet i det mellanmänniska mötet.

Hur ser du på RFS roll i framtiden?

– Den politiska kraften i RFS är oerhört viktig och jag skulle önska att förbundet hade en ännu större roll. RFS är den enda aktören som har insyn i frivilliguppdragen, utöver myndigheten, och kan ha en stödjande och handledande roll i förhållande till lekmännen. Jag skulle också önska att ännu fler lekmän organiserar sig i RFS. Ju fler av de frivilliga som är organiserade i RFS desto starkare blir rösten.

“Förbundet är vårt språkrör”

Birgitta Ljungholm var bara 23 år när hon blev lekmanövervakare första gången. Sedan dess har hon hunnit med åtskilliga frivilliguppdrag. Hon är dessutom ordförande i föreningen Göteborgs frivilliga samhällsarbetare sedan många år tillbaka.

Birgitta är Göteborgs starka kvinna

Hur ser du på RFS roll i framtiden?

– Jag är övertygad om att RFS kommer att ha en viktig roll även i framtiden, förutsatt att vi aldrig slappnar av utan fortsätter att aktivt lobba för vår verksamhet. Alla människor behöver det mänskliga stödet och myndigheterna kan inte fixa allt. Genom att hålla en jämn och hög kvalitet kommer de att fortsätta se nyttan med oss. RFS kan aldrig bli självgående, så vi måste vara så bra att det ger ett mervärde för alla vi samarbetar med.

Birgitta är uppvuxen på landet och ser det som en förklaring till det naturliga intresset för socialt arbete.

– När man fick problem som inte gick att lösa inom den egna familjen gick man samman med andra familjer för att skapa en lösning som gynnade fler.

Vägen in i RFS gick via ett projekt inom socialtjänsten. Birgitta hade i uppdrag att rekrytera kontaktpersoner till människor som led av psykisk ohälsa. I samband med det tog hon kontakt med tänkbara samarbetspartners, varav RFS lokala förening i Göteborg var en. De tog emot henne med öppna armar men det fanns ett problem; de hade varken lokal eller styrelse.

– På den tiden satt jag även med i FN-föreningen och det visade sig att vi var välkomna att dela lokal med dem, här på Kungsgårdsgatan. Det var trångt och trevligt under några år, men nu har vi tagit över lokalen helt och trivs jättebra.

Birgitta blev ledamot i föreningen 1999/2000 och ordförande strax efter. För cirka fyra år sedan tyckte hon att föreningen behövde förnyngas och en medlem tog över ordförandeskapet. Den nya ordföranden fick dock förhinder efter ett par år och sedan 2015 är Birgitta ordförande igen.

– Det jag är mest stolt över är att jag har lyckats få in vår kursverksamhet i ABF:s kurskatalog. Det känns faktiskt som en seger. Informationen i kurskatalogen ökar medborgarnas kunskap om vilka uppdrag som finns, både hos dem som behöver stöd och dem som kan tänka sig att bli uppdragstagare.

Föreningen i Göteborg grundades redan under 50-talet, långt innan riksförbundet alltså. En rolig anekdot är att Birgittas svåger faktiskt var med i Göteborgsföreningen och deltog vid starten av riksförbundet 1968. Birgitta vet inte så mycket om hur det gick till, men hon gissar att det låg i tiden att skapa föreningar för socialt arbete och att det fanns ett starkt stöd från politikerna.

Från början var de en ren övervakarförening, men det

fanns alltid en öppenhet för andra typer av frivilliguppdrag – oavsett om de kom från socialtjänsten, kriminalvården eller psykiatrin.

– Vår syn på saken är att det finns det väldigt stora likheter i uppdragen. Det handlar i grunden om social träning för dessa människor, att vara ett stöd för dem som behöver lära sig hur man har ett gott socialt samspel. Många av våra klienter har förlorat tilliten till människor och isolerar sig av olika anledningar. Alla behöver det sociala samspelet för att må bra – oavsett om det handlar om en psykiskt sjuk, en tungt kriminell eller ett ensamkommande barn.

Att som lokal förening vara med i RFS ser Birgitta som självklart. Hon är både fascinerad över och nöjd med vad som har hänt inom förbundet sedan hon började.

– Förbundet är vårt språkrör gentemot myndigheterna och ett bra stöd för oss som tar uppdrag. Förutom att vi har fått riktigt bra utbildningsmaterial är ombudsmännen värdefulla för oss. Till dem kan vi vända oss för att få tips, hålla oss uppdaterade, söka stöd vid eventuella konflikter och så vidare. I rollen som remissinstans har RFS dessutom påverkat utvecklingen av de lagreglerade frivilliguppdragen.

Något som ligger Birgitta varmt om hjärtat är mångfaldsfrågor. Hon arbetar därför medvetet med att få in personer med olika bakgrund i föreningen, bland annat via personliga kontakter och via ABF-kurserna.

– Jag har själv varit god man till tre ensamkommande barn. Våra brukare behöver medmänniskor från alla grupper i samhället, som de själva kan identifiera sig med.

Birgitta avslutar med att prata om alla barns rätt till en trygg familjesituation, men konstaterar i samma andetag att världen inte ser ut så.

– Därför måste vi hjälpas åt att hjälpa de utsatta och visa att det finns människor går att lita på. Jag brukar säga att det behövs en by för att uppfostra ett barn och byn får inte svika.

A man with short hair and glasses, wearing a black jacket, stands in the center of a city street. The background is a blurred urban scene with buildings, streetlights, and other pedestrians. A yellow banner is overlaid on the left side of the image.

Bo Ardröm om ett tydligare förbund

**“Vi återskapade
vår identitet”**

Bo Ardström var förbundssekreterare för RFS under åren 1995–2000. En period då förbundet jobbade fram en allt tydligare identitet – med ny logga, tydliga riktlinjer och ett efterlängt utbildningsmaterial.

När Bo tillträdde hade förbundet hamnat en svacka. Han beskriver det som en slags identitetskris. Förbundet hade visserligen bytt namn från Övervakares och kontaktpersoners riksförbund till Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare, men namnbytet hade mest skett på pappret och inte ”i verkligheten”. Det hade även tillkommit flera nya uppdrag som inte hade vävts in i verksamheten.

– RFS stod och stampade, med en logga som ingen var nöjd med och inget som helst informationsmaterial. Mitt uppdrag blev att både idémässigt och praktiskt bygga upp organisationen igen.

Det första steget blev att flytta kansliet från Eslöv till Reimersholme i Stockholm. Därefter inleddes det viktiga arbetet med att hitta tillbaka till verksamhetens grundtanke. Vad är det vi ska göra, varför är det viktigt, hur ser vi på det frivilliga arbetet och vad tillför det samhället och individen?

– Eftersom grunden i verksamheten är lagstiftade frivilliguppdrag såg vi det som vår uppgift att samla dessa inom en enda riksorganisation. Det gjorde att vi måste bredda organisationen – ekonomiskt, organisatoriskt och kompetensmässigt. Bland annat tillkom gode män, förvaltare kontaktpersoner, kontaktfamiljer och stödpersoner inom tvångspsykiatrin.

Lösningen blev att bygga upp kansliet utifrån uppdragen, inte enligt en traditionell kanslitanke. Dessutom började Bo att driva utvecklingen av verksamheten i projektform.

– Vi tittade på vilka behov som fanns och undersökte om det fanns möjlighet att finansiera de behoven. Vi hade

visserligen ett statsbidrag via Kriminalvården och jobbade för att utöka det, men för att kunna bredda verksamheten behövdes även projektpengar.

Det gedigna idéarbetet gick framåt och resulterade i tydliga riktlinjer för varje enskilt uppdrag. Riktlinjerna blev lika viktiga internt som externt.

– RFS är ingen brukarorganisation och ingen volontärorganisation utan har sin egen unika nisch. Därför var det extra viktigt att definiera vilka vi är och vilka vi vänder oss till, både för oss själva och gentemot de myndigheter vi samarbetar med.

När riktlinjerna fanns på plats började arbetet med att ta fram informations- och utbildningsmaterial som skulle hjälpa de lokala föreningarna att utvecklas och knyta till sig nya frivilligarbetare. Men innan materialet kunde tas fram behövdes en ny logga, eftersom ingen tyckte om den gamla.

– En ny logotyp som alla trivdes med och kunde stå bakom blev ett viktigt startskott för vårt nya material.

Informationsmaterialet innehöll både allmänna delar om vad det innebär att vara frivillig samhällsarbetare och vad som är specifikt inom varje uppdrag. Det togs också fram en utbildningspärm som användes i studiecirklar tillsammans med ABE.

Hur ser du på RFS roll i framtiden?

– Som samhället utvecklar sig kommer lekmanamedverkan att vara en nödvändighet. Styrkan i det medmänskliga mötet går aldrig att ersätta. Jag tror också att RFS typ av verksamhet är en ekonomisk nödvändighet. Människor måste få hjälp att hjälpa sig själva och för det krävs att vi har många medmänniskor omkring oss. Är man inte medskapande i sin egen process blir det väldigt kostsamt för samhället. Jag är övertygad om att RFS verksamhet både kommer att finnas kvar och utvecklas i framtiden.

“Vi visade möjligheterna med samverkan”

Agneta Zedell planerade att vara förbundsordförande i högst tre år, men det blev nio (2008–2016). Nu är hon heltidspensionär, på riktigt, och ser tillbaka på händelserika år med goda resultat.

När Agneta klev in i rollen som ordförande identifierade hon snabbt några områden som förbundet skulle fokusera på.

– Vi behövde återuppbygga förtroendet från myndigheterna och vässa dialogen med politiker och andra beslutsfattare. För att lyckas behövde vi en tydligare vision, tydligare mål och tydligare fokus på den målgrupp som vi faktiskt har.

Frågan som alltid har genomsyrat Agnetas arbete är ”vilka är vi till för?”. I RFS fall var det naturligtvis brukarna och allt hon gjorde måste alltså resultera i en förbättring för dem. Hon har alltid betonat att RFS inte är ett fackförbund som ska verka för förbättrade villkor för frivilligarbetarna, om det inte syftar till att gagna brukarna.

– Det absolut viktigaste för brukarna var att säkerställa kvaliteten på frivilligarbetet. Våra brukare har enligt lag rätt till lekmannastöd. De måste kunna få svar på sina frågor, kunna lita på att frivilligarbetaren har tillräcklig kompetens, få veta vad de kan förvänta sig av en frivilligarbetare och att deras utsatta situation inte riskerar att missbrukas.

Sagt och gjort. Agneta initierade det så kallade Rättssäkerhetsprojektet (Förbättrad rättssäkerhet i lagreglerade frivilliguppdrag) 2011–2014. Projektet finansierades av Allmänna arvsfonden och syftet var att visa beslutsfattare att det går att effektivisera arbetet med frivilliguppdragen.

– Även om våra uppdrag handhas av olika huvudmän och styrs av olika lagstiftning, så är ändå likheterna större än skillnaderna. Genom att uppmärksamma politikerna på det ville vi få till en bättre arbetsmodell, där alla myndigheter samarbetar kring frivilliga samhällsarbetare.

Inom projektet bildades team från fyra modellkommuner, med representanter från socialtjänst, frivård, patiennämnd, överförmyndare och den lokala RFS-föreningen. Teamen jobbade sedan med att få ökad förståelse för varandras förutsättningar och villkor, hitta effektivare arbetsätt, öka kvaliteten och därmed rättssäkerheten i insatserna.

– Målet var att kommunerna skulle förstå att om man höjer kvaliteten på frivilliginsatserna, till exempel med gemensamma utbildningar för alla, så får brukaren en säkrare ”produkt”. Vi ville helt enkelt visa de möjligheter som finns genom samverkan.

Projektet var väldigt lyckat och flera kommuner arbetar nu efter samverkansmodellen, bland annat Lunds kommun som enligt Agneta är en riktig förebild.

Ett resultat av Rättssäkerhetsprojektet blev en metodbok, som beskriver hur RFS jobbade i projektet och hur kommuner som vill följa modellen kan jobba. Metodboken

Metodboken

Erfarenheter från Rättssäkerhetsprojektet finns samlade i en metodbok som inspirerat flera kommuner och föreningar att pröva på arbetssättet. Syftet är att öka kvaliteten i lagreglerade frivilliguppdrag genom bättre samarbete och stöd till frivilliga. Metodboken kan beställas via www.rfs.se/metodbok

Agneta blickar tillbaka

lanserar idén om "en väg in".

– Den handlar om att kommunerna har allt att vinna på att öppna upp en gemensam väg in för alla frivilliguppdrag. Man ska inte behöva undra var man ska vända sig om man vill vara god man eller stödperson. I detta ingår att RFS lokalföreningar ska vara öppna för alla olika frivilliguppdrag och på så sätt befästa likheterna i uppdragen.

När Agneta klev på som ordförande 2008 hade hon en gedigen bakgrund. Hon hade arbetat inom i stort sett alla RFS verksamhetsområden; Invandrarverket, Kriminalvården, psykiatrin och socialtjänsten, samt som chef vid statliga myndigheter i över 30 år. Något som hon garanterat haft nytta av.

– Anledningen till att jag fortsatte så pass länge inom RFS var att jag fortfarande kände att jag hade mycket att ge.

Jag trivdes jättebra tillsammans med styrelsen och medarbetarna på kansliet, och vi gjorde stora framsteg. Förhoppningsvis har vårt arbete gjort att allt fler kommuner väljer att samverka kring de lagstiftade frivilliguppdragen.

Hur ser du på RFS roll i framtiden?

– RFS måste fortsätta att utveckla och kvalitetssäkra de lagreglerade frivilliguppdragen, och stå för vilka fördelarna med frivilliguppdragen är. Det är viktigt att RFS finns eftersom man kan ligga steget före myndigheterna. Genom att "ha örat mot rälsten", fånga upp signaler och lyssna på önskemål från både lekmän och brukare kan man verkligen visa frivilligarbetets utvecklingspotential.

i

660

miljoner kronor per år

Så mycket skulle det kosta att anställa tjänstemän som utför motsvarande insatser som RFS medlemmar gör i hela landet. Den tid RFS medlemmar lägger på sina frivilliguppdrag motsvarar 1 528 heltidstjänster. Uträkningen baseras på en månadslön om 25 400 kronor inklusive sociala avgifter.

Källa:

RFS uträkning av ekonomiska värdet från 2014.

Förbundet har...

- opinionsbildat om behovet av stödperson inom tvångspsykiatri innan lagstiftningen kom 1991.
- uppvakttat socialdepartementet då man i socialtjänstutredningens betänkande 1997 föreslog att kontaktpersoner och kontaktfamiljer skulle utgå ur lagstiftningen. Förslaget drogs tillbaka!
- tillsammans med Röda korset tagit fram grunden för den utbildning för gode män för ensamkommande barn som idag finns på SKL:s och Migrationsverkets webbplatser.
- haft en expertroll i den statliga utredningen "Vissa frågor om gode män och förvaltare" (SOU 2013:27).
- uppvakttat finansdepartementet och politiker kring skattereglerna kring arvoden.
- tagit fram ett första material om godmanskap som riktar sig till huvudmännen (Rollkoll).

Lars Svedberg

professor i socialvetenskap vid Ersta Sköndals högskola, intervjuas i RFS nyhetsbrev 2014.

De lagreglerade frivilliguppdragen är unika internationellt sett, eller hur?

– Ja, och de är en fantastisk tradition som har svårt att överleva i en sådan här tid när allt som väcker respekt och efterfrågas, särskilt i media, är professionen. Om ingen stannar upp och frågar sig vad värdet är av frivilliginsatser, riskerar man att på vägen tappa bort det medborgerliga engagemanget, klokheten och livserfarenheten som är

något annat än det man läst sig till i en bok eller på någon högskola, säger Lars Svedberg.

Finns det en framtid för uppdragen?

– Det är självklart att det finns. Det kommer att finnas ett fortsatt motstånd, vem vet, kanske tjugo, trettio år till. Sedan kommer det att stagnera och vända. Lekmän och professionella fyller olika funktioner helt enkelt.

Lekmännen viktig länk till samhället

Allmänhetens kunskap om vad som sker under tiden hos Kriminalvården är tyvärr låg. Den klient som återkommer i kriminalvård har ofta stora behov på flera områden, såsom utbildning, arbete, missbruksbehandling, psykiatrisk vård, och hjälp med sociala relationer. Vårt uppdrag är att skapa förutsättningar för dömda att återvända tillbaka till samhället efter avtjänat straff. Utan god samverkan med andra myndigheter och det civila samhället kan inte målet om att minska risken för återfall i brott uppnås.

Sedan 1968 har Kriminalvården haft ett ovärderligt samarbete med RFS och de lekmän som hängivet lagt ned sin tid och energi på människor som dömts till en påföljd. RFS har bidragit med frivilligkunskap och utvecklat metoder för bättre samarbete med lekmanövervakare. Lekmännen har funnits i klientens vardag, bidragit till att skapa ett kontaktnät och stärka anknytningen till samhället. Vidare har de genom besöksgrupper på anstalter och häkten ökat och stärkt de isoleringsbrytande insatserna samt utgjort ett komplement till våra frigivningsförberedande insatser. Kriminalvården arbetar därför kontinuerligt med att utveckla förutsättningar för god samverkan med RFS och civilsamhället.

Med en dom följer ett stigma. Det spelar ingen roll hur omfattande insatser som görs för ett liv utan droger och kriminalitet, om samhället i övrigt vägrar att befatta sig med den dömda. RFS och lekmännen har en unik roll som ambassadör ute i samhället för en humanistisk kriminalvård. Vi vill tacka för att RFS bidragit med civilsamhällets perspektiv i det återfallsförebyggande arbetet och för de insatser som varje lekman gör för individen och samhället i stort.

Nils Öberg

Kriminalvården har ordet

Förbundet har...

- Redan 1975 tagit initiativ till att besöka intagna på anstalter. Ett år senare hade nästan hälften av landets föreningar besöksgrupper.
- Påverkat lagstiftningen inom kriminalvården, bland annat för intagnas möjlighet att ta emot besök och få permissioner.

Källa: 1998 – *Medmänniskor till stöd för andra, en skrift om förbundets 30-åriga historia.*

RFS har haft en avgörande roll

Många personer behöver under någon period i livet stöd i någon form. Det handlar ofta om en insats som utförs av en medmänniska med kunskap och engagemang. Uppdragen kan vara i form av lekmanövervakare, god man, förvaltare, särskilt förordnad vårdnadshavare, kontaktperson, kontaktfamilj, stödfamilj, stödperson och besökare på anstalt och häkte. Alla uppgifterna är lika viktiga!

Det finns detaljer i uppgifterna som skiljer sig åt, men som RFS själv uttrycker det – en tydlig gemensam kärna: "Det handlar om att stödja en medmänniska i en utsatt situation, att ha insikt och förstå gränserna i uppgiften och i bemötandet, att känna till samhällets resurser och att veta vägarna för att nå fram till dem". Sedan RFS bildades 1968 har mycket hänt i samhället, men värdet av vad de insatser som frivilliga samhällsarbetare bidrar med är lika betydelsefulla nu som då. Sedan många år har kommunerna tyvärr haft allt svårare att rekrytera privatpersoner till uppgifter som exempelvis god man, kontaktperson eller jourhem. Regeringen känner ett stort ansvar för att underlätta rekryteringen. Kunskapen om vad det innebär att engagera sig som frivillig samhällsarbetare

behöver öka. Många människor visar ett stort intresse för att hjälpa till på olika sätt. Det är därför avgörande att nå dessa kvinnor och män som vill göra en samhällsinsats och som kan tänka sig att vara ett stöd för en medmänniska och att det finns tydligt information om vad uppgifterna innebär.

På webbplatsen mininsats.se kan man kan läsa om vad uppgifterna som kontaktfamilj, kontaktperson och god man innebär och vad som krävs för att få bli exempelvis god man. Även personer som fått en insats berättar om sina erfarenheter. Bland annat får vi ta del av statsminister Stefan Löfvens erfarenheter av att vara familjehemsplacerad under sin uppväxt och vad det har betytt för honom.

Vi vill rikta ett varmt tack till alla er som gör en insats för en medmänniska. Er insats gör skillnad! Vi behöver fler engagerade personer som vill ta på sig de här viktiga uppgifterna och vi behöver se till att uppgiftstagare får stöd i sin viktiga roll. RFS har haft en avgörande roll för att ge stöd till dessa frivilliga samhällsarbetare under 50 år och vi är övertygade om att engagemanget kommer att fortsätta.

*Åsa Regné, Barn-, äldre- och jämställdhetsminister t.o.m. 180308
Morgan Johansson, Justitie- och inrikesminister*

Stort tack alla engagerade!

Att vara frivillig samhällsarbetare innebär att man investerar sin egen tid och sitt engagemang på att hjälpa någon annan. Detta stöd och denna omtanke kan betyda mycket och till och med förändra livet för en medmänniska. Det handlar ofta om att skapa en relation, ett hopp och någon att tala och vara med samt att erbjuda sitt kunnande och sin erfarenhet. Jag vill därför inleda denna text med att framföra ett stort tack till alla er som har varit och är engagerade.

En mycket stor andel av de barn socialtjänsten har kontakt med har behov av extra stöd från en annan vuxen än föräldrarna. Det kan till exempel handla om ungdomar som har egna svårigheter och behöver stöd och om yngre barn där föräldrarna behöver avlastning för att orka med att ge tillräcklig omsorg. Många barn behöver även bo i en annan familj en kortare eller längre tid. Vissa av barnen saknar en förälder i livet och behöver därför en god man eller särskilt förordnad vårdnadshavare. Socialtjänsten är således beroende av att det finns personer som är beredda att ta dessa uppdrag.

Förbundet har...

- Fört in värdet av frivillighet i uppdragen i remissvar och uppvaktningar samt nyanserat debatten i kontakt med media.
- Bidragit till att vidga kunskap och metod kring rekrytering av frivilliga.

Källa: RFS

Socialstyrelsen stödjer socialtjänstens arbete genom att ta fram kunskapsstöd och utbildningsmaterial som grundar sig på bästa tillgängliga kunskap. Vi gör även olika typer av uppföljningar och kartläggningar och ger stöd för rättstillämpningen. Myndigheten har också en kampanj "Min insats" i syfte att på nationell nivå öka kunskapen om dessa uppdrag hos allmänheten och att stödja kommunerna i rekryteringen.

Att barn och unga får det stöd de behöver är en av våra viktigaste frågor och det behovet kommer vara fortsatt stort. Då är det nödvändigt att det finns organisationer som RFS som ser till att området fortsätter att vidareutvecklas.

Olivia Wigzell, Socialstyrelsen

Socialstyrelsen tackar er

50 år

1968-2018

**RIKSFÖRBUNDET
FRIVILLIGA
SAMHÄLLSARBETARE**

Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare

Frejgatan 75, 113 26 Stockholm

08-556 068 30, info@rfs.se, www.rfs.se